Viquipèdia

Txitximeca Jonaz

El **txitximeca jonaz** o **jonaz** és una llengua indígena de Mèxic parlada per uns 1.625 txitximeques jonaz a la Missió de Chichimecas prop de San Luis de la Paz a l'estat de Guanajuato. L'idioma jonaz pertany a la subfamília otopame de la família otomang. Els txitximeques jonaz s'autodenominen amb l'autònim *úza* i anomenen la seva llengua *eza'r*.

Txitximeca/Jonaz

Eza'r	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua vulnerable
Parlants	
1.625 (2005)[1] principalment a Mèxic	
Rànquing	-
Parlat a	Guanajuato i Querétaro
Autòcton de	Estat de Guanajuato
Classificació lingüística	
Otomang Otomang occidental llengües otopame Txitximeca-Jonaz	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet llatí
Institució de normalització	SEP
Nivell de vulnerabilitat	2 vulnerable
Codis	
ISO 639-2	pei
ISO 639-3	pei (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=pei)
Glottolog	chic1272 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/chic1272)
Ethnologue.com	pei (http://www.ethnologue.com/language/pei)
UNESCO	697 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-697.html)
IETF	pei
Endangeredlanguages.com	3457 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/3457)

Contingut

Aspectes històrics, socials i culturals

Distribució

Actualment la llengua només es parla en San Luis de la Paz (Guanajuato) en la ranxeria Missió de Chichimecas, situada sobre un petit turó a l'est del poble. En 1934, Jacques Soustelle en un treball de camp va registrar allí 452 txitximeques, 63 dels quals eren nens que acudien a l'escola local. Abans d'aquesta data la llengua també s'hauria parlat en cinc altres ubicacions:

1. Missió Arnedo (Guanajuato) a l'est de Sant Luis, al costat de Vila Victoria.
2. Missió dels Palmells (Querétaro), en el curs de l'Extorax, que neix prop de Victoria.
3. Missió de Santa Rosa, al nord de Victoria.
4. San Pedro Tolimán, on es va establir una missió al segle XVIII, que va fracassar i els txitximeques van abandonar el lloc, que va ser repoblat amb otomís.
5. Villa Colón (Querétaro), al sud de Tolimán.

Descripció

Territoris de parla pame-jonaz

Fonologia

L'inventari consonàntic del txitximeca jonaz es resumeix en el següent quadre:

	Bilabial		Alveolar		Palatal		Velar		Glotal
Nasal	m̲	m	n̲	n					
Oclusiva	p	b	t	d			k	g	ʔ
Fricativa			s	z	ʃ				h
Africada			ʦ		ʧ	ʤ			
Líquida			ɾ						
Aproximant			l				w		

L'oposició entre els parells de nasals /m, n/ i /m̲, n̲/ és de tipus fortis/lenis.

Quant a les vocals la llengua posseeix tant vocals orals /i ɪ u e o æ ɑ/ coo nasals /ĩ ɪ̃ ũ ẽ õ æ̃ ɑ̃/.[2] Endemés el txitximeca jonaz és una llengua tonal que distingeix dues tonalitats ("alta" i "baixa").[3]

Referències

1. INEGI, 2005.
2. Lastra 1984 p. 23
3. Suaréz 1983 p. 51

Bibliografia

- Suaréz, Jorge A.. *The Mesoamerian Indian Languages*. Cambridge: Cambridge University Press, 1983. ISBN 0-521-22834-4. OCLC 8034800 (http://worldcat.org/oclc/8034800).
- Lastra de Suárez, Yolanda. «Chichimeco Jonaz». A: Munro S. Edmonson (Volume ed.), with Patricia A. Andrews. *Supplement to the Handbook of Middle American Indians, Vol. 2: Linguistics*. Victoria Reifler Bricker (General Editor). Austin: University of Texas Press, 1984, p. 20–43. ISBN 0-292-77593-8. OCLC 10207920 (http://worldcat.org/oclc/10207920).